

1872-ben adta ki Jókai Mór *Az arany ember* című regényét, amelyben Timár Mihály életét követhetjük nyomon, ahogy szegény közből tehetségének köszönhetően felkapaszkodik a társadalmi ranglétrán, és remek üzleti érzékkel sikert sikerre halmoz. Bár Jókai regénye már csak a fikció miatt sem állítható szembe a történelmi valósággal, az abban leírt karrierív találó hasonlóságot mutat Wekerle Sándor életútjával, aki háromszor töltötte be a miniszterelnöki és ötször a pénzügyminiszteri pozíciót. Ugyanakkor Kárbin Ákos többre vállalkozik egyszerű életrajzi monográfiánál: célja bemutatni, miként fonódott össze Wekerle élete és munkássága a Monarchiában zajló pénzügyi folyamatokkal. A hangsúly az 1892. évi valutareformon van, amely során az Osztrák–Magyar Monarchia átállt az aranypénzrendszerre, és 1900-ban bevezették a koronát.

Kárbin Ákos sokéves munkásságot tudhat maga mögött, jelenleg a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában főlevéltárosként dolgozik, számos tanulmányt írt nemcsak szigorúan a Monarchiát érintő valutareform témájában, hanem a 19. század történetének más szegmenseiről is, mint a porosz valutapolitika vagy a német diplomácia kapcsolata az osztrák valutareformmal, továbbá publikált a vám, illetve vámszerződés témakörében is.

A kötet nemcsak Wekerle Sándor szempontjából elemzi a reform politikai, gazdasági hátterét, a titkos tárgyalásokat a felek között, hanem a szintén meghatározó, kortárs személyek nézőpontjába is betekintést nyújt. Kárbin kimutatja, hogy a valutareform előkészületei nem egyedül Wekerle nevéhez fűződnek, ahogy az a szakirodalomban elterjedt. Az osztrák oldalon ugyanúgy megvolt az a politikai kör, akik az aranystandard bevezetését szorgalmazták, szemben az akkori pénzügyminiszterrel, Julian Dunajewskivel, aki Anton von Monts gróf szavaival élve „sokkal több időt szentelt az osztrák belpolitikai eseményeknek, mint a szaktárcájának”.

Kárbin részletesen foglalkozik Wekerle Sándor életrajzával, majd a korabeli valutapolitika és -rendszer tulajdonságairól olvashatunk. Legnagyobb részletességgel a Monarchia valutareformjának kezdeti szakaszáról számol be a szerző. Ám mindezek előtt nemzetközi kitekintést tesz, s annak mentén halad a Monarchiában zajló események kifejtése felé. Részletes betekintést nyújt az aranystandard kialakulásáról az ezüstalapú pénzrendszerek rovasára, a folyamatok leírása pedig nem áll meg az európai viszonylatok ismertetésénél, hanem megvilágítja azokat a történelmi pontokat, amelyeken keresztül az Amerikai Egyesült Államok is bekapcsolódott az öreg kontinensen zajló monetáris átalakulásba.

A tudományterülethez tartozó fogalmak tisztázása jól érthető, a szöveg koherenciáját nem bontja meg, és laikusok számára is könnyen érthető magyarázatokkal szolgál.

Pap Péter

Wekerle Sándor, a Monarchia aranyembere

KÁRBIN ÁKOS: *Wekerle Sándor, a Monarchia aranyembere*
Budapest, 2021. Gondolat Kiadó, 359 p.
ISBN 9789635560615

A kitekintés szükséges ahhoz, hogy szilárd alapokról kezdje el közös szátra felfűzni a valutapolitikát és Wekerle munkásságát. Enélkül az olvasó mankó nélkül maradna, nem tudná a korabeli történetekben elhelyezni az osztrák–magyar valutareformot, annak gazdasági, politikai okait. Azzal, hogy nem egy általános életrajz megírására törekszik, hanem kifejezetten ennek a két témának a kapcsolatára koncentrál, a mű gazdaság- és jogtörténetileg jelentőssé válik, nem marad egy életrajzi mű szintjén.

A kötet nagy érdeme, hogy Kárbin Ákos az osztrák és német levéltárakban kutatott, és az ott talált levéltári forrásokat dolgozta fel, ezáltal eddig feltáratlan tényeket tudott a közönségnek bemutatni. A fejezetek sorai közt meglevenednek többek közt a Bank Austria, az Universität Wien, az Österreichische Nationalbank, az Österreichisches Staatsarchiv, a Bundesarchiv Berlin–Lichterfelde levéltárának forrásai, illetve a belőlük nyert információk. Ezek mellett a magyar levéltárakban is alapos kutatást végzett, melynek eredményeit

másodlagos források széles körével ötvözte.

Összességében a kötet remek lehetőséget ad arra, hogy megismerjük Wekerle Sándor szerepét a Monarchia valutareformjában, illetve a reform kezdeti szakaszát. Nemcsak objektív történelmi tényeket olvashatunk, hanem a korabeli szereplők egy-egy kérdéshez való attitűdjéről is sokat megtudunk, például, hogy a Monarchiában tartózkodó német diplomaták hogyan látták a reform megvalósítását, vagy hogy Alois Moser, az Osztrák–Magyar Bank főkörmányzója miért hátráltatta azt hivatali ideje alatt. Ugyanígy képet kapunk az állami érdekekről is, például hogy Németországnak miért volt érdeke, hogy az ezüstalapú egyesületi találokat a Monarchia demonetizálja az aranyalapra történő átállás előtt, és hogy ugyanezt Ausztria miért nem kívánta megtenni. Utóbbi kérdés a kötet egyik legeredetibb részét képezi, és mint ilyen, hiánypótló a magyar szakirodalomban. Akik az apró részletekből szeretik összerakni a történelmi eseményeket, és szeretik, ha a tények mögött meghúzódó nézőpontokat is láthatják, azoknak mindenképpen ajánlott kézbe venni a kötetet.

